

2021./2022. akadēmiskā gada vasaras sesijas valsts vienotā jurista profesionālās kvalifikācijas eksāmena teorētiskās daļas jautājumi un praktiskās daļas uzdevumi (kāzusi)

I Civiltiesības, civilprocesa tiesības un komerciesības

Teorētiskā daļa

1. jautājums.

Civiltiesiskā atbildība paaugstinātas bīstamības avota (PBA) nodarīta kaitējuma gadījumā:

- civiltiesiskās atbildības priekšnoteikumi PBA izraisīta tiesību aizskāruma gadījumā;
- subjekti, kuri ir atbildīgi par PBA nodarīto kaitējumu;
- izņēmumi no atbildības (attaisnojumi) PBA nodarīta kaitējuma gadījumā.

2. jautājums.

Prasība un tās veidi.

- Prasības jēdziens, prasības tiesība un tās elementi;
- prasību veidi civilprocesā;
- prasības pieteikums un tā elementi.

3. jautājums.

Komercreģistrs.

- Izskaidrojiet komercreģistra jēdzienu;
- raksturojiet komercreģistrā ierakstāmās ziņas un to veidus;
- raksturojiet komercreģistra iestādi.

Praktiskais uzdevums (kāzuss)

Risinājumā nepieciešams izmantot prasījuma metodi. Risinājumā rūpīgi jāanalizē kāzusa apstākļi un izteiktie argumenti. Risinājumā jāizmanto atbilstoša juridiskā terminoloģija, pat ja kāzusa tekstā (iespējams apzināti!) izmantota neatbilstoša terminoloģija (izņemot gadījumu, ja risinājumā tiek citēts kāzusa teksts).

Komandītsabiedrības “Aratne” komercdarbība saistīta ar graudaugu audzēšanu sev piederošā 20 hektāru lielā zemesgabalā gleznainajā Zemgales līdzenumā. Komandītsabiedrībai ilgus gadus piederēja vēl iepriekšējā gadsimta 90.gados iegādāta vieglā automašīna, ko ilgus gadus lietoja komandītsabiedrības komplementārs Celss. Pēdējos gados, ierodoties ar šo automašīnu uz vietējo lauksaimnieku apvienības sanāksmēm, pārējie lauksaimnieki smīkņāja par to, ka viņš joprojām pārvietojas ar šo jau sen morāli novecojušo automašīnu, un zobojās, ka “acīmredzot Celss krāj naudu kādam glaunam autiņam, ja visu laiku braukā ar šo lūzni”.

Saniknots par kolēģu zobošanos kādā sanāksmē, Celss izlēma automašīnu pārdot. Tāpēc viņš sazinājās ar vietējā autosalona īpašnieku, individuālo komersantu Sīpiju, un paziņoja, ka “grib, lai viņš izdevīgi notirgo veco autiņu”. Abi vienojās, ka Celsa pārstāvētā komandītsabiedrība uztic Sīpijam automašīnu pārdošanai vismaz par 250 eiro un automašīnas pārdošanas gadījumā Sīpijam par to pienāksies atlīdzība 50 eiro. Savukārt, ja automašīnu neizdosies pārdot, Sīpijs to pēc mēneša atdos atpakaļ. Sīpijs priecīgs piekrita šim piedāvājumam, un Celss uzreiz atstāja autosalona stāvvietā tik ļoti viņam apnikušo automašīnu.

Pēc dažām dienām Sīpijs sazinājās ar vietējā auto rezerves daļu veikala īpašnieku individuālo komersantu Paulu, kurš piekrita nopirkt šo automašīnu, jo tieši meklēja lētu

transportlīdzekli, ar ko piegādāt klientiem rezerves daļas. Saskaņā ar noslēgto līgumu, Sīpijs kā pārdevējs pārdeva Paulam kā pircējam automašīnu par 300 eiro. Pēc pirkuma maksas saņemšanas no Paula Sīpijs pārskaitīja komandītsabiedrībai norunātos 200 eiro.

Pēc mēneša Paulam pārdotā automašīna pārtrauca darboties, kaut viņš ar to bija izbraucis vien dažas reizes uz vietējo gadatirgu. Automašīnas pārbaudes laikā auto darbnīcā tika konstatēts nozīmīgs motora defekts. Darbnīcas meistars paskaidroja, ka defekts bijis jau kādu laiku, vismaz gadu, tomēr tas nebija atklājams vienkārši. To nevarētu konstatēt, pat ja pirms auto iegādes būtu veikta automašīnas diagnostika. Meistars arī Paulam paskaidroja, ka šī motora defekta novēršanai nepieciešama motora izjaukšana un vēlāka salikšana, kas izmaksās 1000 eiro. Tā kā Pauls saprata, ka remonts ir bezjēdzīgs, viņš ieradās pie Sīpija viņa autosalonā, visu autosalona darbinieku priekšā pieprasot viņam atdot samaksātos 300 eiro. Tāpat Pauls pieprasīja Sīpijam atlīdzināt zaudējumus 100 eiro, kas ir starpība starp līdzvērtīgu šādas markas automašīnas vērtību un samaksāto cenu. Pauls savā runā atsaucās uz sludinājumu portālā *sludinajumudelis.lv* esošiem līdzīgas markas automašīnu pārdošanas sludinājumiem un norādīja, ka varēs nopirkt līdzvērtīgu automašīnu pēc tam, kad Sīpijs ar viņu norēķināsies. Samulsis par Paula uzstājību autosalona darbinieku priekšā, Sīpijs vien attrauca, ka “tā nav viņa problēma, jo uzņēmās vien palīdzēt Celsa vadītai komandītsabiedrībai, tāpēc lai tik dodas pie Celsa un risina ar viņu savas problēmas”. Tajā pašā dienā Pauls sazinājās ar Celsu, kurš kategoriski noraidīja iespēju atlīdzināt Paulam jebkādas naudas summas, paziņojot to, ka Sīpijam vajadzēja Paulu brīdināt, ka automašīna ir nobraukta. Turklāt, kā Celss piebilda, “Sīpijs ir saņēmis dubultu starpniecības maksu par automašīnas pārdošanu, jo 50 eiro vietā nopelnīja 100 eiro, kas liecina, ka viņš atbild par pārdoto automašīnu dubultā”. Tāpēc, kā sarunas beigās secināja Celss, “notikušais ir Sīpija vaina un lai prasa atbildību no viņa”.

Pēc mēneša Pauls vērsās tiesā ar prasību pret Sīpiju, komandītsabiedrību “Aratne” un Celsu, prasot: 1) atcelt noslēgto līgumu sakarā ar to, ka automašīna nav braucama; 2) piedzīt no visiem samaksāto automašīnas cenu 300 eiro apmērā; un 3) piedzīt no visiem zaudējumus 100 eiro, kas ir starpība starp līdzvērtīgas automašīnas iegādi un samaksāto cenu.

Jautājumi:

1. Vai celtā prasība ir pamatota? Risinājumā nepieciešams izmantot prasījuma metodi, rūpīgi analizējot kāzusa apstākļus un pušu argumentus;
2. Kāds ir prasības priekšmets un prasījums? Lūgums atbildi pamatot;
3. Norādiet katras strīda puses rīcībā esošos pierādījumus, ņemot vērā kāzusā norādītos apstākļus, izvērtējiet to pieļaujamību un attiecināmību.

II Starptautiskās tiesības un Eiropas Savienības tiesības

Teorētiskās daļas jautājumi

1. jautājums.

Kolīziju normas starptautiskajās privāttiesībās:

- jēdziens;
- sastāvs;
- domicils kā kolīziju normu piesaiste.

2. jautājums.

Lai Eiropas Cilvēktiesību tiesa (turpmāk – ECT) pieņemtu personas sūdzību skatīšanai, ir jāievēro vairāki sūdzības pieņemamības kritēriji, tostarp, visu nacionālo tiesību aizsardzības līdzekļu izmantošana (izsmelšana). Līdz ar to ikvienam ir svarīgi zināt:

- kādi ir nacionālie tiesību aizsardzības līdzekļi Latvijā Eiropas Cilvēktiesību konvencijas (turpmāk – ECK) izpratnē;

- kādos gadījumos personai ir obligāti jāvēršas Satversmes tiesā pirms vēšanās ECT;
- vai atbilstoši ECT judikatūrai sūdzību pieņemšanas jomā, izmantojot nacionālos tiesību aizsardzības līdzekļus, ir nepieciešams atsaukties uz ECK noteikto tiesību aizskārumu?

3. jautājums.

Savstarpējā atzišana preču brīvās aprites kontekstā Eiropas Savienībā:

- savstarpējās atzišanas princips preču brīvās aprites kontekstā;
- savstarpējās atzišanas piemērojāmība uz Eiropas Savienībā importētām precēm;
- izņēmumi no savstarpējās atzišanas principa preču brīvās aprites kontekstā.

Praktiskais uzdevums (kāzuss)

2022.gada 3.jūnijā Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesā atklātā tiesas sēdē tika izskatīta Baltkrievijas Republikā reģistrētā uzņēmuma “Buļba” prasība pret Latvijā reģistrēto SIA “Saules loģistika” par prasītājam piederošās Ekvadoras izcelsmes importētās banānu kravas piegādi uz prasītāja noliktavu Minskā. Prasītājs “Buļba” ir preču vairumtirdzniecības uzņēmums, kurš veic piegādi Baltkrievijas mazumtirdzniecības uzņēmumiem, savukārt atbildētājs SIA “Saules loģistika” ir ekspeditora pakalpojumu sniedzējs, kurš specializējas kravu piegādē klientiem no durvīm līdz durvīm (EN - *door to door*) režīmā.

Tiesas sēdē prasītāja pilnvarotais pārstāvis paskaidroja, ka 2021.gada rudenī ir noslēdzis pirkuma līgumu ar savu Ekvadoras partneri par liela apmēra banānu kravas piegādi 2022.gada janvārī, kuru bija iecerējis tālāk izplatīt Baltkrievijas mazumtirdzniecības veikaliem, ar kuriem arī jau ir noslēgtas atbilstošas vienošanās. Savukārt ar atbildētāju tad pat 2021.gada rudenī Minskā, Baltkrievijā tika noslēgta vienošanās par iegādātās banānu kravas piegādi no pārdevēja noliktavas Ekvadorai piederošajās Galapagu salās uz “Buļbas” noliktavām Minskas pievārtē. Taču atbildētājs, SIA “Saules loģistika”, 2022.gada janvāra pirmajās dienās ir informējis prasītāju “Buļba” par ekspedīcijas līguma izpildes neiespējamību, jo Rīgas ostā piegādātā “Buļbai” domātā banānu krava tikusi aizturēta Latvijas muitas iestādē. Atbildētājs ar dziļu nožēlu puda uzskatu, ka nav īstais atbildētājs šajā lietā, jo lēmumu par kravas aizturēšanu ir pieņēmusi Latvijas muiža. Tomēr, ja SIA “Saules loģistika” tiktu uzskatīts par atbildētāju lietā, tad būtisks jautājums ir, kurš tiesību akts noteiks piemērojamās tiesības strīdam pēc būtības, jo puses līgumā nav vienojušās par piemērojamām tiesībām.

Tiesas sēdē abas puses vēl ilgi turpināja apmainīties ar viedokļiem, līdz tiesa deva vārdu pieaicinātajai personai – Latvijas muitas pārstāvim. Mierīgs kā Galapagu bruņurupucis muitas ierēdnis paskaidroja, ka uzņēmums “Buļba” pieder Baltkrievijas pilsonim Aleksandram Š., kurš savukārt kopš 2020.gada 17.decembra ir iekļauts Eiropas Savienības (ES) sankcionēto personu sarakstā kā persona, kura ir organizējusi baltkrievu sabiedrības protestu brutālo apspiešanu pēc 2020.gada augusta Baltkrievijas prezidenta vēlēšanu falsifikācijas. Pēc muitas ierēdņa vārdiem, saskaņā ar ES Padomes 2006.gada 18.maija regulas Nr. 765/2006 2.pantu atbildētājam piederošais īpašums ES dalībvalstu teritorijā ir iesaldējams (aizturētā banānu krava ir izvietota saldētavā Rīgas ostas teritorijā), bet 2006.gada regulu Nr. 765/2006 2020.gada 17.decembrī papildināja ar ES Padomes īstenošanas regulu Nr. 2020/2129, ar kuru sankcionēto personu sarakstā tika iekļauts arī “Buļba” īpašnieks kā diktatora Aleksandra Lukašenko viens no tuvākajiem draugiem un līdzgaitniekiem. Muita savukārt ir darbojusies strikti atbilstoši Starptautisko un Latvijas nacionālo sankciju likuma 11.panta prasībām. “Tarakāns nekādus banānus nav pelnījis”, noslēgumā ar smīnu piebilda muitas ierēdnis.

Saņēmis no tiesas atļauju izteikt savu viedokli, prasītāja pārstāvis ar kvēlojošu sašutumu pavēstīja, ka Baltkrievija nav nekāda pūstošās ES dalībvalsts, ka ES regulas nekādā mērā neattiecas uz Baltkrieviju un tās pilsoņiem! Vēl vairāk, Latvijas varas iestāžu rīcība un ES pieņemtās regulas ir kategoriski pretrunā ar 1982.gada ANO Jūras tiesību konvencijas

(UNCLOS) 125.pantu, kurš paredz iekšzemes valstu, kāda bez šaubām ir Baltkrievijas Republika, tranzīta tiesības, jo Baltkrievija ir UNCLOS dalībvalsts kopš 2006.gada augusta, Latvija kopš 2004.gada decembra, bet ES pat kopš 1998.gada aprīļa. Noslēdza savu uzstāšanos prasītāja pārstāvis gandrīz vai šņācmēlē: “Un vispār, tā kā nevienā kontraktā nav iekļauta piemērojamā likuma klauzula, tad piemērojams ir nevis Latvijas, bet Baltkrievijas likums!”

Vienīgais, par ko visiem bija vienots skatījums šajā lietā, bija nepieciešamība vērsties pēc prejudiciālā nolēmuma pie ES Tiesas; uz to uzstāja gan prasītājs, gan atbildētājs, gan pieaicinātā persona. Pēc tiesas sēdes slēgšanas tiesnese savā kabinetā nonāca jau ļimstošām kājām. Viņas palīgs Jānis steidzīgi pasniedza viņai glāzi ūdens un validola iepakojumu. Sagaidījis, kad priekšniecei pārstās trīcēt rokas, Jānis gluži kā slavenais krievu detektīvu varonis E.Fandorins sāka skaitīt: “panikai nav pamata”:

Jautājumi:

1. Sāukumam jānoskaidro, vai ES regula ir tieši piemērojama Latvijā kā tiesību avots, tas ir viens.
2. Tad ir jānoskaidro, vai starptautiskās konvencijas, visupirms jau UNCLOS, ir tieši piemērojamas Latvijā, tas ir divi.
3. Ja atbildes uz abiem iepriekšējiem jautājumiem būtu apstiprinošas, vai LESD 351.pants varētu tikt izmantots kā tiesiskais pamats, kāpēc Latvijas tiesa šajā gadījumā varētu piemērot UNCLOS, nevis ES regulas, tas ir trīs.
4. Ja tomēr LESD 351. pants nebūtu piemērojams šajā situācijā, vai Latvijas tiesai kolīzijas gadījumā starp kāzusā minētajām sankciju regulām un UNCLOS būtu jāpiemēro regulas vai tomēr UNCLOS, tas ir četri.
5. Turklāt, vai Vidzemes priekšpilsētas tiesai, jo īpaši ņemot vērā abu pušu un pieaicinātās personas viedokli, ir pienākums šajā lietā vērsties ES Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālo nolēmumu, tas ir pieci.
6. Un, visbeidzot, vai konkrētajā strīdā ir jāpiemēro Roma I regula vai Līgums starp Latvijas Republiku un Baltkrievijas Republiku par tiesisko palīdzību un tiesiskajām attiecībām civilajās, ģimenes un krimināllietās, lai noteiktu piemērojamās tiesības strīdam pēc būtības, tas ir seši.

III Krimināltiesības un kriminālprocesa tiesības

Teorētiskā daļa

1. jautājums.

Vaina kā kriminālatbildības nosacījums:

- vainas definīcija un formas;
- vaina komplicētos noziedzīgos nodarījumos;
- nodoms, tā veidi un nozīme vainas noteikšanā (noziedzīga nodarījuma klasificēšana).

2. jautājums.

Kontrabandas krimināltiesiskais raksturojums.

- Kontrabandas objektīvā puse.
- Kriminālatbildība par kontrabandu lielā apmērā.
- Kriminālatbildība par kontrabandu organizētā grupā.

3. jautājums.

Aizstāvība kriminālprocesā.

- Personas, kurām ir tiesības uz aizstāvību.
- Aizstāvja uzaicināšanas procesuālā kārtība.

- Atteikšanās no aizstāvja procesuālā kārtība.

Praktiskais uzdevums (kāzuss)

S.Bezpajumtnieka māte aizliedza savam dēlam ierasties viņas dzīvoklī un tur uzturēties, jo S.Bezpajumtnieks par dzīvokli nemaksāja un ik dienu lietoja alkoholiskos dzērienus.

Kārtējo reizi neticis ielaists mātes dzīvoklī, 23.01.2019. S.Bezpajumtnieks nolēma uzlauzt mātes kaimiņa dzīvokļa ārdurvis, jo zināja, ka kaimiņa ģimene devusies ceļojumā uz nedēļu. Uzlauzot dzīvokļa ārdurvju slēdzeni, kuras vērtība 25 euro, S.Bezpajumtnieks iekļuva kaimiņa A.Ceļotāja dzīvoklī, kur laikā līdz 27.01.2019. uzturējās – nakšņoja. 27.01.2019., dodoties prom no dzīvokļa, S.Bezpajumtnieks nolēma no dzīvokļa paņemt datoru 200 euro vērtībā.

Par notikušo A.Ceļotājs iesniedza iesniegumu Valsts policijā, norādot, ka dzīvokļa slēdzenes uzlaušana viņam ir mazsvarīga, jo slēdzene maksā 25 euro, bet vēlas kriminālprocesa uzsākšanu par datora zādzību.

Tika uzsākts kriminālprocess. Veicot dzīvokļa apskati, no virtuvē atrastajiem netīrajem traukiem un no tualetes tika izņemtas DNS pēdas, noteikta ekspertīze. Veicot izmeklēšanu, tika noskaidrots, ka noziedzīgo nodarījumu, iespējams, izdarījis S.Bezpajumtnieks. Viņš tika atzīts par aizdomās turēto par Krimināllikuma 175. panta trešajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu. Tā kā viņa atrašanās vieta nebija zināma, procesa virzītājs vērsās ar ierosinājumu pie izmeklēšanas tiesneša, kurš S.Bezpajumtniekam piemēroja apcietinājumu. S.Bezpajumtnieks tika izsludināts meklēšanā, bet kriminālprocess apturēts.

10.12.2021. S.Bezpajumtnieks tika aizturēts, kriminālprocess tika atjaunots. S.Bezpajumtnieks informēja, ka ir analfabēts. Procesā virzītājs viņam atbildēja, ka visu viņam priekšā nolasīs un paskaidros. 10.12.2021. nopratināts kā aizturētais, S.Bezpajumtnieks liecināja, ka dzīvoklī ielauzies, jo bijis bez pajumtes, gribējis pārnakšņot siltumā, bet viņam nav bijis nodoma dzīvoklī kaut ko zagt. Datoru nolēmis paņemt tikai tad, kad no dzīvokļa jau devies prom, lai to pārdotu un iegūtu naudu alkoholiskajiem dzērieniem. Datoru iedevis lietošanai draugam, kurš dzīvo Lietuvā. Tā kā šī vieta Lietuvā nebija tālu, procesā virzītājs nolēma netraucēt Lietuvas policiju un pats devās uz Lietuvu, kur S.Bezpajumtnieka norādītajā drauga adresē uzreiz arī veica šī drauga nopratināšanu un atrastā datora izņemšanu. Pēc tam dators tika atdots īpašniekam.

Citi pierādījumi, kas liecinātu par citu S.Bezpajumtnieka nolūku, iegūti netika. Ņemot vērā, ka visas šaubas vērtējamas par labu S.Bezpajumtniekam un to, ka citus pierādījumus iegūt nebija iespējams, jau 03.01.2022. noziedzīgais nodarījums tika pārkvalificēts.

S.Bezpajumtniekam tika noteikta tiesu psihiatriskā ekspertīze, jo viņam pagātnē bijusi noteikta diagnoze – šizofrēnija. No aizturēšanas brīža 10.12.2021. līdz ekspertīzes izdarīšanai S.Bezpajumtnieks atradās apcietinājumā. Ekspertīze tika veikta 27.05.2022. S.Bezpajumtnieks atzīts par pieskaitāmu.

Jautājumi:

1. Kā kvalificējami S.Bezpajumtnieka nodarījumi? Kā noziedzīgā nodarījuma kvalifikāciju ietekmē izmeklēšanā noskaidrotais, ka S.Bezpajumtnieks dzīvoklī ielauzies nevis zādzības nolūkā, bet lai pārnakšņotu?
2. Vai kriminālprocesa apturēšanai bija pamats? Kurā likuma normā tas noteikts?
3. Kādas procesuālās kļūdas pieļautas?
4. Vai pēc 27.05.2022. S.Bezpajumtnieks vēl ir saucams pie kriminālatbildības? Ja jā, tad par kāda noziedzīga nodarījuma izdarīšanu? Atbildi pamatot.

IV Tiesību teorija, tiesību filozofija un Latvijas tiesību vēsture

Teorētiskās daļas jautājumi

1. jautājums.

Latvijas Republikas Satversme ir viena no vecākajām joprojām spēkā esošajām konstitūcijām Eiropā un pasaulē. Satversmes simtgadē īpaši iezīmējas tās spēja nenovecot, ko sekmē Satversmes piemērotāju (jo īpaši Satversmes tiesas) attīstītā pieeja Satversmes iztulkošanai. Satversmes normu satura noskaidrošanā tiesību normu interpretācijas pamatmetodes papildinātas ar jaunu interpretācijas metodi (dinamiskā), palīgmētodi (salīdzinošā) un principiem (atvērtība starptautiskajām tiesībām):

- īsi raksturojiet dinamisko iztulkošanas metodi un pamatojiet tās nepieciešamību;
- īsi raksturojiet salīdzinošo palīgmētodi un nosauciet, kāds salīdzināšanas orientieris izmantojams tās ietvaros;
- paskaidrojiet, kā īstenojama Satversmes 8. nodaļā ietvertu pamattiesību normu atvērtība starptautiskajām tiesībām un nosauciet vienu piemēru!

2. jautājums.

Par vienu no ievērojamākajiem jauno laiku sākuma konstitucionālo tiesību teorijas pamatlicējiem tiek atzīts Džons Loks (*John Locke, 1632.–1704. g.*):

- atbilstoši Loka teorijai, kāds ir valsts izcelšanās (dibināšanas) mērķis un uz ko balstās cilvēku apvienošanās valstiski organizētā sabiedrībā;
- nosauciet Loka valsts varas dalīšanas teorijā raksturotos valsts varas atzarus un īsumā paskaidrojiet, kādas ir to savstarpējās attiecības;
- Loka ideju ietekmē ir tapusi ASV 1776. gada Neatkarības deklarācija, kurā, cita starpā, ietverts viņa uzskats par to, ka brīvība ir līdzeklis cilvēka augstākā mērķa sasniegšanai. Kas ir šis augstākais mērķis, tiekšanos pēc kura nodrošina cilvēka brīvība?

3. jautājums.

1889. gada 9. jūlija likums par tiesu reformu Baltijas guberņās noteica, ka uz Baltijas guberņām tiek attiecināts 1864. gada 20. novembra Nolikums par tiesu iestādēm un procesuālo tiesību nolikumi:

- kāds bija 1864. gada tiesu reformas mērķis;
- kāda bija Baltijas guberņu tiesu iekārta pēc 1889. gada;
- vai Baltijas guberņās 1889. gadā ieviestā tiesu iekārta eventuāli bija savienojama ar Latvijas Republikas valsts ideju un kas par to liecina?

Praktiskais uzdevums (kāzuss)

Kristaps Apaliņš bija labi zināms ar saviem iesniegumiem un informācijas pieprasījumiem dažādās valsts pārvaldes iestādēs, kā arī administratīvajās tiesās – kādi divdesmit pieteikumi administratīvajā tiesā gada laikā parasti sanāca.

Covid-19 pandēmijas trešajā vilnī Kristapam Apaliņam bija sakrājušies vairāki nepatīkami jautājumi Veselības ministrijai par izvēlētajiem risinājumiem pandēmijas pārvarēšanai.

Kristaps Apaliņš sagatavoja un nosūtīja izvērstu un ar plašām norādēm uz sociālajos tīklos pieejamo informāciju pamatotu iesniegumu Veselības ministrijai, kurā uzdeva vairāk kā trīsdesmit precīzus un konceptuālus jautājumus par izvēlētajiem risinājumiem pandēmijas pārvarēšanai un to izvēles pamatojumu.

Mājsēdes laikā Kristaps Apaliņš saņēma oficiālu Veselības ministrijas atbildi. Tajā, atsaucoties uz vairākiem Augstākās tiesas (Senāta) spriedumiem, paš aizsargājošas demokrātijas konceptu un Valsts prezidenta Egila Levita uzrunu Satversmes tiesas gada

atklāšanā, Kristaps Apaliņš tika atzīts par tiesību ļaunprātīgu izmantotāju, kurš ar saviem regulārajiem iesniegumiem un tiesas procesiem sistemātiski vājina demokrātiskas tiesiskas valsts institūcijas, izplata viltusziņas un mazina valsts drošību un stabilitāti ārkārtējās situācijas apstākļos. Tāpat Veselības ministrija norādīja, ka pandēmijas apstākļos vienas atsevišķas personas tiesības un vēlmes ir pakārtojamas citu personu un visas sabiedrības kopumā tiesībām uz veselību un drošību. Saņemtajā atbildē ne vien uzdotie jautājumi bija palikuši bez atbildes pēc būtības, bet Kristaps Apaliņš arī tika informēts, ka viņam nav tiesību saņemt atbildi un arī uz turpmākiem līdzīga satura iesniegumiem viņam netiks atbildēts.

Kristaps Apaliņš pieņēma lēmumu vērsties Administratīvajā rajona tiesā, lai aizsargātu savas Satversmes 104. pantā noteiktās konstitucionālās tiesības un panāktu, lai tiesa uzliedz pienākumu Veselības ministrijai sniegt konkrētas atbildes pēc būtības uz uzdotajiem jautājumiem. Sagatavotajā pieteikumā viņš īpaši uzsvēra, ka vēlas lietas izskatīšanu mutvārdu procesā, lai varētu ieskatīties acīs atbildes sagatavotājiem un pilnībā atspēkot saņemtajā atbildē norādīto par viņa ļaunprātību un vēršanos pret Latvijas valsti.

Decembra vidū Kristaps Apaliņš saņēma Administratīvās rajona tiesas tiesneša lēmumu par lietas ierosināšanu. Tomēr viņu sarūgtināja tiesneša lēmums lietu izskatīt tiesas sēdē mutvārdu procesā, izmantojot videokonferenci. Kristaps Apaliņš uzskatīja, ka videokonference neesot piemērota tik nozīmīga jautājuma izskatīšanai un viņam nebūšot nodrošinātas tādas procesuālās iespējas, kādas ir pieejamas tiesas procesā klātienē.

Rūpīgi iepazīties ar Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma 10. un 10.¹ pantu, Kristaps Apaliņš lūdza tiesu tomēr rast iespēju viņa lietu izskatīt mutvārdu procesā klātienē. Viņš uzsvēra, ka Administratīvā procesa likuma 112.¹ panta ceturtā daļa esot norma ar augstāku juridisko spēku, jo tieši konkrētīzē viņam Satversmes 92. pantā noteiktās tiesības uz taisnīgu tiesu mutvārdu procesā klātienē.

Lūdzu sniegt argumentētas un pamatotas atbildes uz šiem jautājumiem:

1. Norādiet juridiskās metodes, kuras izmantojamas, lai noteiktu, vai Veselības ministrija rīcība bijusi tiesiska! Kurai juridiskajai metodei ir izšķiroša nozīme lietas atrisināšanā?
2. Vai starp Administratīvā procesa likuma 112.¹ pantu un Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma 10. un 10.¹ pantu pastāv kolīzija, tiesai pēc pieteicēja lūguma izlemjot jautājumu par administratīvās lietas izskatīšanu tiesas sēdē mutvārdu procesā? Kura norma šajā gadījumā un kāpēc būtu piemērojama? Kā piemērojamās normas izvēli ietekmē apstākļi, ka valstī ir izsludināta ārkārtējā situācija?
3. Vai un kāpēc varētu būt pamatots Kristapa Apaliņa viedoklis, ka Administratīvā procesa likuma 112.¹ pantam ir augstāks juridiskais spēks kā Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma normām?
4. Kādi tiesību avoti un kāpēc ir izmantojami tiesību uz taisnīgu tiesu ierobežojuma samērīguma izvērtēšanā? Vai noteiktie ierobežojumi neskar tiesību uz taisnīgu tiesu kodolu?
5. Raksturojiet Valsts prezidenta Egila Levita runu Satversmes tiesas gada atklāšanā kā tiesību avotu! Vai un kā to iespējams izmantot tiesību piemērošanā?
6. Kādi vispārējie tiesību principi ir minēti Veselības ministrijas atbildē Kristapam Apaliņam, no kā tie tiek atvasināti un kā tie ietekmē lietas rezultātu?
7. Vai un kāpēc Veselības ministrijai un Kristapam Apaliņam ir saistošas Augstākās tiesas Senāta spriedumos ietvertās judikatūras atziņas?
8. Nosauciet un sakārtojiet tiesību avotus, kurus varētu izmantot Administratīvās rajona tiesas tiesnesis, izlemjot Kristapa Apaliņa lūgumu par lietas izskatīšanu mutvārdu procesā klātienē, shēmā pēc vispārējo tiesību spēka kritērija un pēc piederības pie kontinentālās Eiropas tiesību saimes kritērija!
9. Vai un kāpēc Veselības ministrijas un Administratīvās rajona tiesas pieņemtie lēmumi,

attiecīgi ierobežojot Kristapa Apaliņa tiesības saņemt atbildi pēc būtības un gribu noskaidrot patieso situāciju par Covid-19 pandēmiju mutvārdu procesā klātienē, ir taisnīgi?

10. Ar kādām juridiskajām metodēm noskaidrojams paš aizsargājošas demokrātijas koncepta saturs? Kādus citus tiesību avotus var izmantot šim mērķim?

V Konstitucionālās tiesības, administratīvās tiesības un administratīvā procesa tiesības

Teorētiskā daļa

1. jautājums.

Administratīvā procesa un administratīvo pārkāpumu procesa būtiskākās atšķirības.

- Iestādes (amatpersonas) lēmuma spēkā stāšanās izpratne administratīvo pārkāpumu procesā un administratīvajā procesā;
- iestādes (amatpersonas) lēmuma pārsūdzēšana tiesā: pakļautība un tiesvedības instances administratīvo pārkāpumu procesā un administratīvajā procesā
- svarīgākās atšķirības tiesas kompetences apjomā un procesuālo principu piemērošanā, pārbaudot iestādes (amatpersonas) lēmuma tiesiskumu.

2. jautājums.

Cilvēka pamattiesību ierobežošana.

- Izskaidrojiet, ko nozīmē absolūtas un relatīvas cilvēktiesības, un miniet absolūtu un relatīvu cilvēktiesību piemērus;
- norādiet klasiskās cilvēktiesību ierobežojuma pārbaudes shēmas (testa) elementus pareizā secībā un sniedziet katra kritērija satura īsu raksturojumu;
- izskaidrojiet leģitīma mērķa jēdzienu pamattiesību ierobežošanas kontekstā, nosauciet Satversmē minētos leģitīmos mērķus un sīkāk analizējiet vismaz viena leģitīmā mērķa saturu.

3. jautājums.

Uzklausīšana administratīvajā procesā iestādē.

- Miniet trīs iemeslus, kādēļ administratīvajā procesā iestādē ir būtiski uzklaut administratīvā procesa dalībnieku.
- Kādos gadījumos iestādei nav pienākums uzklaut administratīvā procesa dalībniekus? Miniet un paskaidrojiet vismaz trīs gadījumus.
- Vai neuzklautīšana administratīvajā procesā ir būtisks procesuāls pārkāpums? Atbildi, lūdzu argumentējiet!

Praktiskais uzdevums (kāzuss)

Visi kāzusa fakti, personas un notikumi ir izdomāti. Risinot kāzusu, jāanalizē vienīgi kāzusa norādītos faktus, presumējot, ka kāzusa nenorādītās darbības ir veiktas atbilstoši normatīvo aktu prasībām.

Saeimas sēdē tika izskatīti divi darba kārtības jautājumi: likumprojekts “Grozījumi Latvijas Republikas Satversmē” (otrais lasījums) un likumprojekts “Grozījumi Dzīvnieku aizsardzības likumā” (otrais lasījums).

Satversmes grozījumu projekts paredzēja atjaunot Satversmes 81. pantu, piešķirot Ministru kabinetam tiesības ārkārtas situācijā izdot noteikumus ar likuma spēku, un likumprojekta anotācijā tika norādīts, ka likumprojekta pieņemšana ir steidzama, jo pēdējo

gadu laikā valstī vairākkārt bijusi noteikta ārkārtas situācija un šāda nepieciešamība var rasties arī nākotnē.

Pirms debatēm pirmajā lasījumā 60 deputāti nobalsoja “par” likumprojekta “Grozījumi Latvijas Republikas Satversmē” steidzamību, bet divi deputāti atturējās un 10 balsoja “pret”. Balsojot par Satversmes grozījumu projekta pieņemšanu pirmajā lasījumā, piedalījās 72 deputāti, un tas tika pārlicinoši atbalstīts (70 deputāti balsoja “par”, divi “atturas”, neviens nebalsoja “pret”).

Savukārt otrajā lasījumā balsojumā piedalījās 66 deputāti, kuri lielā vienprātībā atbalstīja piedāvāto Satversmes grozījumu redakciju, balsīm sadaloties šādi: “par”- 64, “atturas” – 2, un tas tika nosūtīts izsludināšanai Valsts prezidentam.

Saeima divos lasījumos pieņēma likumu “Grozījumi Dzīvnieku aizsardzības likumā”. Tas paredz Latvijā pilnībā aizliegt kažokādu ieguvei paredzētu ūdeļu, sesku, nutriju un šinšillu turēšanu. Vispirms Saeimas sēdē, kurā piedalījās 83 deputāti, 76 deputāti nobalsoja “par” likumprojekta steidzamību, divi atturējās un 5 bija “pret”, un likumprojekts tika atbalstīts pirmajā lasījumā ar 75 balsīm “par”, 3 “atturas” un 5 “pret”. Priekšlikumu iesniegšanas termiņš tika noteikts nākošajā dienā, bet aiznākošajā dienā likumprojekts tika izskatīts atbildīgajā Saeimas komisijā un jau pēc divām dienām pieņemts Saeimā otrajā lasījumā, balsojumā piedaloties tikai 51 deputātam, 26 deputātiem balsojot “par”, bet 25 “pret”, pārējie 13 deputāti, kuri arī atradās Saeimas zālē, balsojumā nepiedalījās.

Ar likumu ir neapmierināts gan Saeimas deputāts Jānis D., gan biedrība “Latvijas *Kažokzvēru audzētāju asociācija*”, gan biedrība “Kažokādas – pagātnē”. Tomēr viedokļi atšķiras, proti, deputāts uzskata, ka ir pārkāpta likumu pieņemšanas kārtība (nebija nekāda pamata skatīt likumprojektu divos lasījumos, termiņi bija tik īsi, ka nebija jēgpilnas apspriešanas, otrajā lasījumā “par” ir nobalsojusi tikai ceturtdaļa Saeimas) un ka tā ir nepamatota komercdarbības ierobežošana, turklāt ūdeļu, sesku, nutriju un šinšillu audzētāji tiek nostādīti nevienlīdzīgā situācijā ar citiem, līdzīgu nozaru komersantiem, kuriem nav aizlieguma. Latvijas *Kažokzvēru audzētāju asociācijai* ir iebildumi pret ūdeļu, sesku, nutriju un šinšillu turēšanas kažokādu ieguvei aizliegumu, jo asociācijas biedriem (sešām dažādām komercsabiedrībām, kas ir minēto kažokzvēru audzētāji) rodas mantiski zaudējumi. Visbeidzot biedrība “Kažokādas – pagātnē”, kuras mērķis ir dzīvnieku tiesību aizstāvība, iebilst pret to, ka likums “Grozījumi Dzīvnieku aizsardzības likumā” neaizliedz ne lapsu turēšanu kažokādu ieguvei, ne arī lapsu medības tādiem pašiem mērķiem.

Abas biedrības lūdz Valsts prezidentu neizsludināt likumu un atgriezt to Saeimai otrreizējai caurlūkošanai. Ja likums tiks izsludināts, biedrība “Kažokādas - pagātnē” vēlas vērsties Satversmes tiesā, kā arī vēlas lūgt Satversmes tiesu nekavējoties apturēt likuma darbību.

Neskatoties uz to, ka līdz kārtējām Saeimas vēlēšanām ir palicis mazāk nekā gads, deputāta Jāņa D. frakcija aicina Valsts prezidentu apsvērt iespēju ierosināt tautas nobalsošanu par Saeimas, kas nepamatoti ierobežo komercdarbību, kaitē valsts ekonomikai un izturas diskriminējoši, atlaišanu.

Pāris mēnešus vēlāk Satversmes tiesa saņēma 21 Saeimas deputāta pieteikumu par likuma "Grozījumi Dzīvnieku aizsardzības likumā" neatbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91.pantam, 105.pantam un Komerclikuma 4.pantam. Tomēr vēl pirms Satversmes tiesas kolēģija izlēma par lietas ierosināšanu, viens no pieteikumu parakstījušiem deputātiem kļuva par ministru un tādēļ nolika mandātu, bet vēl viens deputāts atsauc savu parakstu uz pieteikuma.

Tikmēr biedrība “Latvijas *Kažokzvēru audzētāju asociācija*” iesniedza Centrālajā vēlēšanu komisijā reģistrēšanai tās izstrādāto likumprojektu, kurš paredz grozīt Valsts budžeta likumu 2022.gadam, paredzot līdzekļu no valsts budžeta divu miljonu eiro apmērā izmaksu ar mērķi atlīdzināt mantiskos zaudējumus, kas radušies komersantiem dēļ ūdeļu, sesku, nutriju un

šinšillu turēšanas aizlieguma.

Sniedziet ARGUMENTĒTAS atbildes uz šādiem jautājumiem:

1. Vai, balsojot par likumprojekta “Grozījumi Latvijas Republikas Satversmē” steidzamību un tā pieņemšanu pirmajā lasījumā, ir ievērotas Satversmē un Saeimas kārtības rullī noteiktās prasības?
2. Vai izskatot likumprojektu “Grozījumi Latvijas Republikas Satversmē” otrajā lasījumā, ir ievērotas Satversmē un Saeimas kārtības rullī noteiktās prasības un vai likums “Grozījumi Latvijas Republikas Satversmē” ir pieņemts?
3. Vai Valsts prezidents ir tiesīgs neizsludināt likumu “Grozījumi Dzīvnieku aizsardzības likumā” un atgriezt to Saeimā otrreizējai caurlūkošanai?
4. Vai likuma “Grozījumi Dzīvnieku aizsardzības likumā” pieņemšanā pirmajā un otrajā lasījumā ir ievērota Saeimas kārtības rullī noteiktā kārtība?
5. Ja likums “Grozījumi Dzīvnieku aizsardzības likumā” tiek izsludināts un stājas spēkā, vai biedrība “Kažokādas – pagātnē” ir tiesīga iesniegt Satversmes tiesā konstitucionālo sūdzību un vai Satversmes tiesa var apmierināt lūgumu nekavējoties apturēt likuma darbību?
6. Vai un kādā daļā deputātu pieteikums par likuma “Grozījumi Dzīvnieku aizsardzības likumā” neatbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91.pantam, 105.pantam un Komerclikuma 4.pantam atbilst Satversmes tiesas likumam?
7. Ja Satversmes tiesas kolēģija ierosina lietu un Satversmes tiesa vērtē likuma “Grozījumi Dzīvnieku aizsardzības likumā” atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91.pantam, kāda ierobežojuma pārbaudes shēma tai jāizmanto? Nosauciet tās elementus pareizā secībā un raksturojiet tos!
8. Vai Valsts prezidents ir tiesīgs minētajā situācijā ierosināt tautas nobalsošanu par Saeimas atlaišanu?
9. Kā Centrālajai vēlēšanu komisijai jārikojas, saņemot biedrības “Latvijas *Kažokzvēru audzētāju asociācija*” izstrādāto likumprojektu “Grozījumi Valsts budžeta likumā 2022.gadam”?